

Laczkó, Tamás¹

Magyarországra érkező külföldi egészségturisták fogyasztásának nemzetgazdasági hatásai 2019-ben

Economic impact of foreign health tourists arrived in Hungary in 2019

ABSZTRAKT

A hazánkba irányuló beutazó turizmusnak évek óta fontos szegmense az egészségturisztikai kínálatunkra érkező külföldi kereslet. A hazai turizmus ágazatban már több évtizede prioritást élveznek az egészségturisztikai területek, amelyek külföldi turistákat vonzó hatása jelentős, a beérkező külföldi turisták költségei pedig hajtóerőként hatnak a gazdaságra. A tanulmány célja a KSH adatfelvétele alapján bemutatni a különböző egészségturisztikai céllal érkező külföldiek csoportjainak turisztikai jellemzőit, valamint a fogyasztásuk generálta nemzetgazdasági hatásokat a 2019-es évre vonatkozóan. 2019-ben 3,59 millió külföldi látogatott hazánkba egészségturisztikai céllal, akik összesen 10,63 millió napot, s mintegy 7,04 millió vendégéjszakát töltöttek el Magyarországon. A külföldről érkezők átlagosan 2,96 napot maradtak nálunk, amely során átlagosan 20 713 forintot költöttek naponta. Ezek az értékek egy átlagos külföldi turistánál hosszabb tartózkodási időt és jelentősen magasabb költségi hajlandóságot mutatnak. Figyelembe véve a turizmus szektor egyéb nemzetgazdasági ágakkal való kapcsolatát is, az egészségturisztikai motivációval érkező külföldiek magyarországi költségei 2019-ben 252 milliárd forint teljes hazai kibocsátást generáltak, amelynek köszönhetően csaknem 120 milliárd forinttal járultak hozzá Magyarország GDP-jéhez, illetve 96 milliárd forinttal az adóbevételekhez.

Kulcsszavak: egészségturizmus, klinikai gyógyturizmus, wellness turizmus, egészségturizmus makrogazdasági hatásai

ABSTRACT

The demand derived from foreign health tourists arriving in Hungary is an important segment of tourism in the country. Health-related or health enhancing tourism became prioritized in Hungarian tourism in decades and their appeal is significant to foreign tourists whose spending has a positive impact in the Hungarian economy. The goal of this study is to demonstrate the characteristics of the different groups of foreign health tourists arriving in Hungary, and the economic impact their spending generated in 2019. In 2019, 3.59 million foreign health tourists arrived in Hungary, spent 10.63 million days in the country and generated 7.04 million guest nights. Average time spent in Hungary was 2.96 for health tourists and they spent 20,713 forint per day on average. These measures show longer stay and significantly higher spending than average foreign tourists. Taken into account tourism's connection with other economic segments the expenditures of foreign health tourists arrived in Hungary in 2019 generated 252 billion forint total output, from which 120 billion forint GDP was generated and 96 billion forint tax income can be associated to the central budget.

Keywords: health tourism, medical tourism, wellness tourism, economic impact of health tourism, expenditure of foreign tourists

¹ Adjunktus, PTE Egészségtudományi Kar, 7621 Pécs Vörösmarty u. 3.
E-mail: joola.hu@gmail.com

BEVEZETÉS

Az egészségturizmus a nemzetközi turizmus dinamikusan növekedő és erősödő területét képezi, amelynek a jövőben is az ágazat átlagos növekedési üteménél nagyobb volumenű bővülést prognosztizálnak (Aubert & Berki, 2007; Kincses, 2009; Laczkó, 2009; GWI, 2018). A Global Wellness Institut nemzetközi egészségturisztikai piac méretére tett becslése kapcsán elmondható, hogy a turisták 2017-ben 639 milliárd USA dollárt költöttek összesen 830 millió wellness utazásuk során, valamint 119 milliárdot a különféle spa szolgáltatásokra, valamint 56 milliárdot gyógy- és termálfürdők látogatására világszerte. Az orvosi szolgáltatásokon alapuló turizmus nemzetközi piacát nagyságrendileg 100-150 milliárd USA dollárra becsülik (GWI, 2018; MTÜ, 2020).

Az egészségturizmushoz tartozó turisztikai formák köre folyamatosan bővült az elmúlt évtizedekben, amely területek megnevezéseiben, definícióiban és turizmus rendszertani besorolásában nincs konszenzus a nemzetközi szakirodalomban. A világ legnagyobb egészségturisztikai régióiban (pl. Észak-Amerika, Dél-Kelet Ázsia, Európa stb.) egymástól eltérő módon csoportosítják az ágazathoz tartozó szolgáltatási területeket, vagy éppen ugyanazon kínálati formák megnevezésére teljesen különböző terminusokat használnak (Hegedűs, 2005; Laczkó, 2015a). Természetesen ez jelentősen megnehezíti az egészségturizmus globális piacának értelmezését, fő jellemzőinek megismerését és összehasonlítását, vagy éppen folyamatainak megértését és értékelését.

Az egészségturizmus területeinek besorolásai és az ahhoz kapcsolódó terminológiai rendszerek hazánkban is folyamatosan változtak (Hegedűs, 2005; Zsigmond et al., 2010). Napjaink hazai szakirodalmában, illetve a politikusok témára vonatkozó döntéseiben és a laikusoknak szánt ismeretterjesztésben is a Smith és Puczko (2010) által kialakított felosztás a leginkább elterjedt. Modelljünkben az egészségturizmus spektruma a wellness- és a gyógyturizmus területeiből áll, amelyeket további alterületekre bontanak az utazások motivációja és az igénybe vett szolgáltatások típusai alapján. Besorolásuk szerint a wellness-turizmus részét képezik a holisztikus, a pihenés-rekreációs, és a medical wellness célú utazások. A gyógyturizmusnak két fő formáját különböztetik meg, a terápiás- és a sebészeti/klinikai gyógyturizmust. A klinikai gyógyturizmus középpontjában minden esetben valamilyen operáció, míg a terápiás utazásoknál valamilyen gyógyító (sebészeti beavatkozás nélküli) kezelés áll. Ez a felosztás kitér az egészségturizmus minden olyan területére, amelyben Magyarország jelentős kínálattal és forgalommal rendelkezik napjainkban (Smith & Puczko, 2010; Györi et al., 2015; MTÜ, 2020).

Az egészségturizmus közel két évtizede kiemelt prioritást élvez a hazai országos szintű gazdasági és területfejlesztési programokban. A kormányzati szándéknak és a piaci viszonyoknak köszönhetően, a főként hazai erőforrásokra támaszkodó egészségturizmus az egyik húzóágazatává vált a magyar turizmusnak (MTÜ, 2017; Györi, 2020). Ennek köszönhetően ma elmondható, hogy hazánkban több mint 200 olyan település van, amelynek turisztikai kínálatában meghatározó súllyal jelennek meg a gyógy-, klinikai-, és/vagy wellness szolgáltatások, illetve termékek (Laczkó & Ács, 2009). Az egészségturizmus magyar turizmusban betöltött szerepét mutatja, hogy a turisták által leglátogatottabb 5 hazai város közül 3 (Hévíz, Hajdúszoboszló, Bük), míg a top 10-ben további 2 olyan település (Zalakaros, Sárvár) található, amelynek fő turisztikai profilja a gyógy-, klinikai- és a wellness turizmushoz kapcsolódik. Ezek mellett el kell mondani, hogy a top 10-es lista további 5 települése is

számottevő mennyiségű egészségturisztikai szolgáltatóval rendelkezik, amelyek közül egyediségével és nemzetközi vonzerejével egyértelműen kiemelhető a főváros fürdő-, gyógy- és klinikai turisztikai kínálata² (1. táblázat).

Táblázat 1. A 10 leglátogatottabb település Magyarországon 2019-ben a vendégéjszakák száma alapján a kereskedelmi szálláshelyeken
Table 1. The 10 most visited settlements in Hungary in 2019 based on the number of guest nights in commercial accommodations

Település	Vendégéjszakák száma (ezer éj)		Külföldiek aránya
	Összes	Külföldi	
Budapest	10 704	9 470	88%
Hévíz	1 144	675	59%
Hajdúszoboszló	980	369	38%
Balatonfüred	734	256	35%
Bük	723	416	58%
Siófok	695	233	34%
Zalakaros	669	161	24%
Sárvár	533	308	58%
Győr	453	240	53%
Szeged	441	147	33%

Forrás: KSH, saját szerkesztés

Európa és a szűkebb régióink számos országához hasonlóan a hazai turizmus számára is kiemelten fontos a külföldi vendégkör jelenléte (WTTC, 2020)³. A külföldről érkező utazók magyar turizmusban betöltött súlyát és szerepét jól érzékelteti, hogy 2019-ben a kereskedelmi szálláshelyeken a vendégek (47,7%-át) és az eltöltött vendégéjszakák csaknem felét (49,9%-át) a külföldiek adták (KSH, 2020)⁴. A külföldi vendégek aránya az elmúlt évtizedben néhány év kivételével (2012, 2013) közel hasonlóan alakult, mint 2019-ben. Figyelembe véve a hazai kereskedelmi szálláshelyek igénybevételének 2010-es évtizedben tapasztalt tendenciózus bővülését, a beutazó vendégek állandó aránya egy létszámában folyamatosan bővülő külföldi vendégkört jelentett a magyar turizmus számára (Csapó & Lőrincz, 2020). A Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban KSH) adatai szerint, a hazánkba érkező külföldiek száma 48,6%-kal, az általuk eltöltött vendégéjszakák mennyisége 39,6%-al, míg a magyarországi utazásikhoz kapcsolódó kiadásuk összesen 92,5%-kal növekedtek a 2011–2019-es időszakban⁵⁻⁶. Hasonlóan kedvezően alakult a fogyasztás fajlagos mértékét mutató napi átlagos költségük változása is, hiszen ez az összeg 37,9%-kal – az inflációt jelentősen meghaladó mértékben – növekedett ebben

² KSH (2020): Hol töltötték a legtöbb éjszakát a vendégek? Letöltve: 2020.10.30. <http://www.ksh.hu/interaktiv/kersza/szallashelyek.html>

³ WTTC (2020): <https://wttc.org/Research/Economic-Impact>

⁴ KSH (2020): Tájékoztatósi adatbázis, Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma, Letöltve: 2020.10.20 <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/themeSelector.jsp>

⁵ KSH (2020): Tájékoztatósi adatbázis, Magyarországra tett külföldi utazások főbb mutatói 2007-2019, Letöltve: 2020.10.20.. <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/themeSelector.jsp?lang=hu>

⁶ KSH (2020): Tájékoztatósi adatbázis, Magyarországra tett külföldi utazások főbb mutatói 2017-től (új motivációs szerkezetben), Letöltve: 2020.10.20.. <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/themeSelector.jsp?lang=hu>

az időszakban. A külföldi vendégekkel kapcsolatban tapasztalható pozitív folyamatot némiképp beárnyékolja az átlagos tartózkodási idejük rövidege (2,6 éj) és annak csökkenő, illetve az utóbbi években is csak stagnáló tendenciája a 2010-es évtizedben (KSH, 2020).

A Turizmus Szatellit Számlák alapján 2017-ben a hazai turizmus (a közvetlen és a közvetett hatásokat is számszerűsítve) 10,2%-ban járult hozzá a magyar GDP alakulásához (KSH, 2017). A külföldi turisták magyarországi fogyasztásának makrogazdasági hatásait vizsgálva elmondható, hogy a multiplikatív hatásokat is figyelembe véve 760 milliárd forinttal járultak hozzá az ország GDP-jéhez 2017-ben (Laczkó & Stocker, 2020).

Földtani adottságainknak köszönhetően termál- és gyógyvizeinkre épülő egészségügyi és rekreációs szolgáltatásaink a legértékesebb turisztikai vonzerőink közé tartoznak, melyeket jóval nagyobb volumenben vagyunk képesek értékesíteni, mint szomszédaink (Györi, 2015). Az egészségturizmus olyan területe a hazai turizmuságazatnak, amelyben rendkívül mérvadó a külföldi vendégek részvétele. A hazai egészségturizmusnak vannak olyan irányzatai, amelyek kifejezetten a külföldieket célozzák szolgáltatásaikkal (pl. a fogászati turizmus) és olyanok is, amelyek kínálatát jelentős hányadban a külföldről érkezők veszik igénybe (pl. fürdő- és gyógyturizmus). Ezek mellett a hazai egészségturizmus kínálati palettáján található olyan irányzatokat is, ahol a külföldi vendégkör aránya ugyan számottevő, de jelentősen elmarad a hazai vendégektől (pl. wellness turizmus) (Boros et al., 2012; MTÜ, 2017, 2020). A külföldi vendégek jelentőségét jól mutatja, hogy a leglátogatottabb városok közé tartozó öt egészségturisztikai profilú településen (Hévíz, Hajdúszoboszló, Sárvár, Bük, Zalakaros), az eltöltött vendégéjszakák közel felét (47,6%) a külföldről érkezők adják (1. táblázat).

A hazai egészségturizmus széles és összetett kínálati spektruma iránt megjelenő keresletről nehéz pontos és átfogó képet alkotni, mivel kevés szolgáltatói típus esetében hozzáférhetők az aktuális és pontos forgalmi adatok. Az egészségturizmushoz kapcsolódóan, nyilvánosan hozzáférhető adatokat csak a gyógyszállodák forgalmáról publikál a KSH, amelyek információi jelenlegi struktúrájukban a 2013-2019 időszakra érhetőek el (KSH, 2020)⁷. A gyógyszállodák adatait vizsgálva látható, hogy a külföldiek aránya és fogyasztása, illetve annak időbeli változása hasonlóan alakult, mint az összes beutazó turizmus esetében látható volt. 2019-ben a hazai gyógyszállodákban a vendégéjszakák számának 48,6%-a (1,3 millió éj), a szállásdíj bevételeknek pedig az 55,3%-a (összesen 15,2 milliárd forint) a külföldi vendégekhez kötődött. A 2013-2019-es időszakban folyamatosan nőtt a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák évi mennyisége (összesen 19,0%-kal) és a szállásra kifizetett összegek is (62,0%-kal). Ehhez a kedvező folyamathoz mindenképpen hozzá kell tenni, hogy ebben az időszakban a forgalmukat és a bevételeiket jelentősen növelő hazai gyógyszállodákban, tendenciózusan csökkent a külföldi vendégkör aránya mind a tartózkodás, mind a költség tekintetében (2. táblázat). További kedvezőtlen folyamatnak tekinthető, hogy bár a külföldiek átlagos tartózkodása jelentősen hosszabb a gyógyszállodákban (2019-ben 4,0 éj), mint a belföldi gyógyturistáké (2,7 éj), valamint az átlagos külföldi utazóké (2,6 éj), de ennek időtartama folyamatosan csökkent 2013-óta (KSH, 2020) (2. táblázat). Fontos megemlíteni még, hogy a külföldi egészségturisták összetétele jelentősen változott az elmúlt évtizedekben. A tradicionálisnak tekintett német és osztrák vendégkör mellé felzárkózott az

⁷ KSH (2020): *Tájékoztató adatbázis, A gyógyszállók mutatói* Letöltve: 2020.10.20. <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/themeSelector.jsp?lang=hu>

orosz vendégkör, a nyugati országrészben pedig a cseh vendégek száma magas. Ezek a változások a fogyasztási szokásokat is módosítják (Hajnal & Köbli, 2014).

Táblázat 2. A hazai gyógyszállodák forgalmi mutatói a 2013–2019 közötti időszakban
Table 2. Turnover indicators of Hungarian spa hotels in the period 2013–2019

	Külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje (éjszaka)	Külföldi vendég-éjszakák száma (db)	Külföldi vendég-éjszakák aránya	Összes bruttó külföldi szállásdíj árbevétele (1000 Ft)	Külföldiektől származó szállásdíj árbevétel aránya	Átlagos költség egy éjszakára
2013. év	4,7	1 080 749	57,2%	9 378 763	64,8%	8 678
2014. év	4,5	1 112 712	55,2%	10 760 299	63,3%	9 670
2015. év	4,2	1 130 838	50,9%	11 796 198	58,3%	10 431
2016. év	4,1	1 200 068	50,9%	12 779 388	57,3%	10 649
2017. év	4,1	1 264 393	49,7%	14 612 893	56,7%	11 557
2018. év	4,0	1 241 332	48,2%	13 678 585	54,4%	11 019
2019. év	4,0	1 286 564	48,6%	15 194 955	55,3%	11 810

Forrás: KSH, saját szerkesztés

Az egészségturizmus iránti külföldi kereslet – évtizedek óta állandó – jellemzője, hogy térben erősen koncentrálnak jelenik meg hazánkban (Ács & Laczkó, 2008; Laczkó & Ács, 2009; Csapó & Lőrincz, 2020). Összefoglalóan elmondható, hogy három turisztikai régió, a nyugat-dunántúli, a balatoni és a közép-magyarországi (Budapesttel) kiemelkedően a legkedveltebbek az egészségturisztikai motivációval érkező külföldiek között (Michalkó et al., 2011; MTÜ, 2020). Ezt az erős koncentrációt mutatja a gyógyszállodák külföldi vendégeinek területi megoszlása is a 2019-es évben, hiszen a vendégek számának (81,1%) és az általuk eltöltött vendégéjszakáknak (81,5%) több mint négyötöde ebben a három régióban realizálódott (KSH, 2020).

A hazai egészségturizmus trendjeinek bemutatásakor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy 2020-ban a COVID 19 pandémia alapvetően negatívan befolyásolja a gazdaság és azon belül a turizmus ágazat helyzetét is (Csapó & Lőrincz, 2020; Raffay, 2020). A kibontakozó járvány és az azt követő világszerte bevezetett korlátozó intézkedések különösen kedvezőtlenül érintették a nemzetközi turizmus területét, így a magyarországi beutazó turizmust is. A KSH adatai szerint a csúcsidezőnek számító augusztus hónapban a külföldi vendégek száma 73, a vendégéjszakáké 71%-kal, míg az év első nyolc hónapjában összesen 68,9%-kal esett vissza a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma az előző év hasonló időszakaihoz képest (KSH, 2020)⁸. Bár az egészségturizmus bizonyos formáival kapcsolatban (pl. gyógyturizmus) voltak olyan vélekedések, hogy azokat az átlagosnál kisebb visszaesés jellemzi majd a járvány időszakában (Raffay, 2020), de a gyógyszállodák forgalmi adatai sajnos nem ezt a feltevést látszanak igazolni (KSH, 2020). A 2020-as év június-szeptember időszakában a hazai gyógyszállodákba érkező külföldiek száma 81,3%-kal, míg az általuk eltöltött

⁸ KSH (2020): *Gyorstájékoztató: Kereskedelmi szálláshelyek forgalma, 2020. augusztus* Letöltve: 2020.10.30. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ksz/ksz2008.html?utm_source=kshhu&utm_medium=_banner&utm_campaign=theme-turizmus-vendeglatas

éjszakák száma 83,4%-kal csökkent 2019 hasonló időszakához képest (KSH, 2020)⁹. A 2020-as év eddigi tapasztalatai alapján látható, hogy a kialakult pandémiás helyzet hossza és kezelése alapvetően meghatározza a hazánkba irányuló egészségturisztikai beutazások alakulását a közeljövőben.

MÓDSZEREK

A tanulmány fő célkitűzése az egészségturisztikai motivációval hazánkba érkező külföldi vendégek kiadásai generálta nemzetgazdasági hatásokat megvizsgálni a 2019-es évre vonatkozóan. A makrogazdasági hatások számszerűsítéséhez elemeztem az egészségmegőrzés és az egészség javításának motivációjával érkező külföldi turisták legfontosabb fogyasztási és turisztikai jellemzőit.

A vizsgálati módszerként szekunder kutatást választottam, amelynek alapinformációit a Központi Statisztikai Hivatal által publikált turisztikai keresleti adatok jelentették. A KSH adatai a 45 592 fő megkérdezésével zajló „A külföldiek magyarországi turisztikai és egyéb kiadásai” megnevezésű negyedéves rendszerességű adatfelvételéből származnak. A felhasznált információk a KSH Tájékoztatói adatbázisából kerültek letöltésre¹⁰⁻¹¹.

A KSH adatfelvételében az egészségturisztikai céllal érkező külföldiek száma 2 720 fő volt, akik a vizsgálatom mintacsoportját jelentették. A mintacsoport az egészségturisztikai motivációk alapján négy csoportra tagozódott, amelyek megoszlása a 3. táblázatban látható.

Táblázat 3. A mintacsoport motiváció szerinti megoszlása (fő)
Table 3. Distribution of the sample group by motivation (persons)

	Egészség- megőrzés	Gyógy-kezelés	Orvosi kezelések és szolgáltatások	Fogászat	Összesen
Minta elemszáma	708	1075	165	772	2720

Forrás: KSH, saját szerkesztés

Az adatfelvétel során a KSH a Magyarországra érkező külföldieket utazásuk elsődleges motivációja alapján csoportosítja. Az utazók KSH szerinti csoportjai jól megfeleltethetők az egészségturizmus részben motiváció és részben kínálati alapú kategóriáinak és definícióinak. Az egészségturizmus Smith és Puczko által megfogalmazott felosztása és az ahhoz kapcsolódó terminológiai rendszere alapján az egészségmegőrzés céllal érkezőket a wellness turisták, a gyógykezelésre érkezőket a terápiás gyógyturisták, míg az orvosi kezelésre és fogászatra érkezőket a klinikai gyógyturisták közé lehet sorolni. A külföldi egészségturisták jellemzőit és fogyasztási szokásait leíró statisztikai módszerekkel mutatom be. A különbségeket megoszlási, míg az időbeli változásokat dinamikus viszonyszámok segítségével vizsgáltam. A KSH nyilvános adatbázisában csak az alapadatok elér-

⁹ KSH (2020): *Tájékoztatói adatbázis, A gyógyszállók mutatói* Letöltve: 2020.10.20. <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/themeSelector.jsp?lang=hu>

¹⁰ KSH (2020): *Tájékoztatói adatbázis, A Magyarországra tett külföldi utazásokhoz kapcsolódó kiadások 2017-től (új motivációs szerkezetben)*, Letöltve: 2020.10.20. <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/themeSelector.jsp?lang=hu>

¹¹ KSH (2020): *Tájékoztatói adatbázis, A Magyarországra tett külföldi utazások száma a látogatók neme és korcsoportja szerint 2017-től (új motivációs szerkezetben)* Letöltve: 2020.10.20. <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/themeSelector.jsp?lang=hu>

hetők, azok kiegészítő paraméterei nem, így ezek hiányában nem volt lehetőség statisztikai próbák használatára a különbségek és az összefüggések vizsgálatakor.

A külföldi egészségturisták magyarországi költségei generált nemzetgazdasági hatásokat az input-output elemzés segítségével becsültem. Az Ágazati Kapcsolatok Mérlegének (továbbiakban ÁKM) információit felhasználó és a multiplikatív hatásokat is figyelembe vevő elemzési módszert a hazai szakirodalomban is egyre gyakrabban használják a külföldről érkező utazók költségei generálta makrogazdasági hatások becslésére (KPMG, 2015; Laczkó & Bánhidi, 2015; Laczkó & Bátor, 2020; Laczkó & Stocker, 2020). Az olyan turisztikai területek esetében (mint az egészségturizmus), ahol a külföldiek kereslete az év nagy részében nem haladja meg jelentősen a kínálat és a gazdaság kapacitás korlátait, az input-output modellezés hiányosságai kevésbé jelentenek problémát a nemzetgazdasági hatások becslésében. A külföldi egészségturisták fogyasztásakor kevésbé jelennek meg a fokozott jövedelem elszívargás és a keresleti növekedés egyoldalú értelmezésének korlátai, a kizorítási, illetve a helyettesítési hatások negatív következményei (Vörös & Kovács, 2020). A turizmus nemzetgazdasági hatásainak értelmezésére és számszerűsítésére hazánkban is kialakították a Turizmus Szatellit Számlák (továbbiakban TSZSZ) rendszerét, amely átfogóan és specifikusan (10 dimenzióban) értékeli az ágazat gazdasági szerepét (KSH, 2006). Tanulmányomban elsősorban a multiplikatív hatásokra, a generált hozzáadott érték és a GDP-hez való hozzájárulás becslésére koncentráltam (amely részét képezi a TSZSZ elemzéseinek is), így nem tértem ki a TSZSZ rendszeréhez tartozó olyan területek vizsgálatára, mint a foglalkoztatási, az exportgeneráló, vagy a befektetéseket befolyásoló hatások¹².

A külföldi vendégek költségi szerkezete alapján, az ÁKM-hez igazodva meghatároztam az érintett ágazatok körét. A KSH adatai alapján 2015. évre becsült ÁKM¹³ alapján számszerűsítettem az elemzésbe vont ágazatokra jellemző multiplikátor hatást, hozzáadott érték és adó tartalom, valamint a GDP hozzájárulás mértékét. A külföldi egészségturisták fogyasztása alapján vizsgálatba vont ágazatok a következők voltak (2. függelék):

- Humán egészségügyi ellátás
- Szálláshely; vendéglátás
- Szárazföldi, csővezetéses szállítás
- Élelmiszer, ital és dohány
- Sport-, szórakoztató- és szabadidős tevékenység
- Könnyűipar¹⁴

¹² Az elemzéshez nem állt rendelkezésemre az idegenforgalom szempontjából strukturált ÁKM, illetve az általam hozzáférhető nyilvános adatok köre és csoportosítása is korlátozott volt. Az elemzésemben a Budapesti Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézete által kidolgozott, 2015. évi információkon alapuló ÁKM változatot használtam (Boda et al., 2019).

¹³ Aktualizált ÁKM 2019 évre nem készült és nem került publikálásra. A 4 évvel korábbi adatokra támaszkodó ÁKM használatát azért tekintik elfogadhatónak az input-output elemzéseknél, mert a technológiai kapcsolatok a hazai gazdaságban 4-5 év alatt nem, vagy nagyon csekély mértékben változnak, így az ezekben tapasztalt struktúrák érvényesnek tekinthetők a vizsgált évben is (KSH, 2006; Boda et al., 2019).

¹⁴ A TEÁOR kóddal megkülönböztetett többi ágazattal szemben a könnyűipar egy kumulált kategória a Budapesti Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézete által kidolgozott ÁKM-ben (Boda et al., 2019).

Az input-output modellezésben - az ÁKM értékeit felhasználva - egymásra épülő lépések sorozatával becsülhetőek és számszerűsíthetőek a nemzetgazdasági hatások. A modellezés során először az egészségturisztikai motivációval érkező külföldiek közvetlen nettó kiadásait¹⁵ határoztam meg (1. függelék), amelyből második fázisként az importtartalmat¹⁶ kivonva számszerűsítettem a költségek közvetlen hazai forrású gazdasági hatását. A következő lépésben megbecsültem a külföldről érkező egészségturisták költségeinek tovagyrűző (közvetett) gazdasági hatását¹⁷ és a generált közvetlen és a közvetett hozzáadott érték nagyságát, valamint a költségvetésbe befolyó adó összegét. Utolsó lépésként számszerűsítettem, hogy a kiadások közvetlenül, illetve a tovagyrűző hatásokon keresztül közvetetten, milyen mértékben járultak hozzá Magyarország GDP-jének alakulásához.

EREDMÉNYEK

Az egészségturisztikai motivációval Magyarországra érkező külföldi turisták jellemzői

Az egészségmegőrzés céllal érkező külföldiek

A negyedéves adatfelvételei alapján a KSH az egészségmegőrzés céllal hazánkba érkező külföldiek számát 1,06 millió főre becsülte 2019-ben. Az érkezők demográfiai összetételét vizsgálva látható, hogy nincs jelentős különbség a nemek szerint, hiszen a látogatók 50,7%-a nő, 49,3%-a férfi. Az életkori összetételről elmondható, hogy a legnépesebb korosztályok sorrendben a 64 évnél idősebbek (27,3%), az 55-64 (21,8%) és a 25-44 (21,0%) évesek csoportjai. A fiatalok korcsoportjai is számottevő arányban (0-14 évesek 6,8%, míg a 15-24 éves korosztály 6,0%) jelennek meg az egészségmegőrzés céllal hazánkba érkezők között.

Az egészségmegőrzés motivációjával érkező külföldi vendégek összesen 3,85 millió napot töltöttek Magyarországon 2019-ben. Ez a vendégkör átlagosan 3,62 napot töltött hazánkban ebben az évben. A wellness típusú szolgáltatások miatt érkező külföldiek kicsit több mint fele (52,8%) töltött több napot hazánkban utazása során. Azok, akik több napra érkeztek Magyarországra átlagosan 5,96 napot maradtak, ezzel 2,78 millió vendégéjszakát töltve hazánkban. Az egészség megőrzésének motivációjával érkező külföldiek magyarországi utazásait, az átlagos külföldi turisták utazásainál nagyobb szezonális jellemezte. Az érkezők 40,2%-a a harmadik negyedévben, míg az első (17,3%) és a negyedik negyedévben (18,0%) a fődénytől messze elmaradó létszámban utaztak országunkba a külföldi vendégek. Ezzel szemben az összes külföldi utazó csak kicsit több mint egyharmada (35,4%-a) érkezett a fődényben, míg 19,8%-uk az első, 20,9%-uk pedig a negyedik negyedévben (1. ábra).

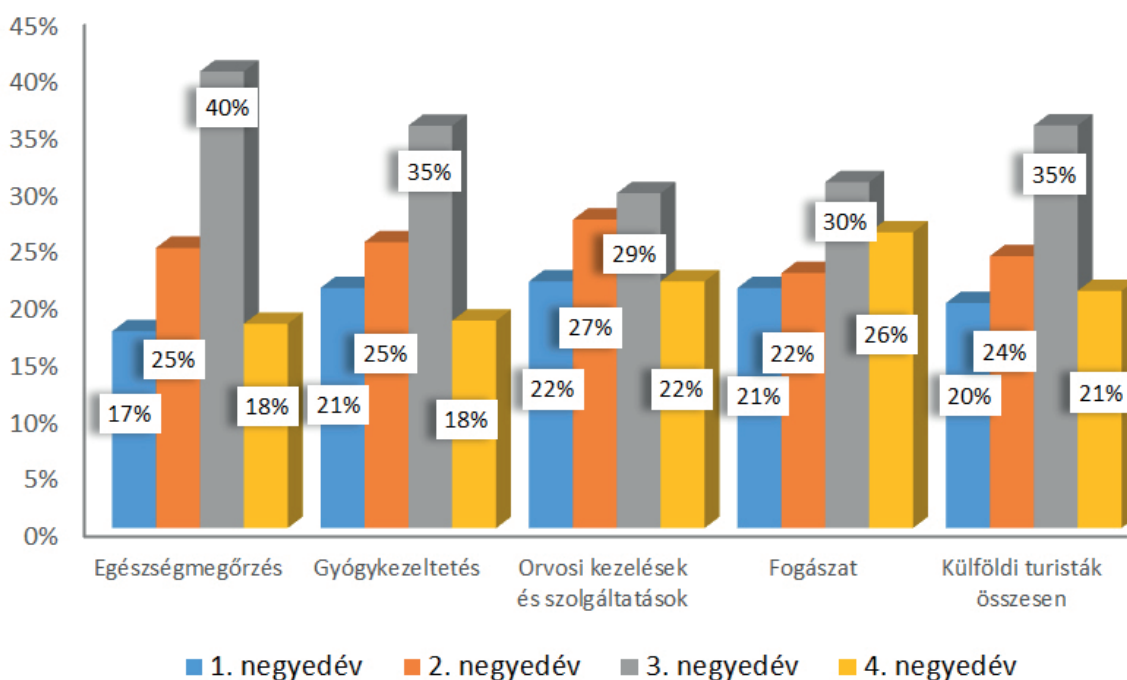
¹⁵ A fogyasztást terhelő ÁFA tartalom levonásával, a fogyasztási szerkezet figyelembevételével.

¹⁶ Az ÁKM alapján az érintett ágazatokra jellemző importtartalom arányok figyelembe vételével.

¹⁷ A vizsgálatom limitációjának tekinthető, hogy a tanulmányban módszertani és adathozzáférési okok miatt nem számszerűsítettem, hogy a külföldi egészségturisták költségei mekkora hányadot képviselnek az érintett ágazatok kibocsátásában. A tovagyrűző hatások becslésénél az ágazatokra jellemző általános multiplikátorokat használtam a generált hatások számszerűsítésére.

Ábra 1. Az egészségturisztikai céllal érkező külföldiek utazásainak időbeli megoszlása (negyedévenként %-ban)
Figure 1. Time distribution of foreigners' trips with health tourism purpose (% by quarter)

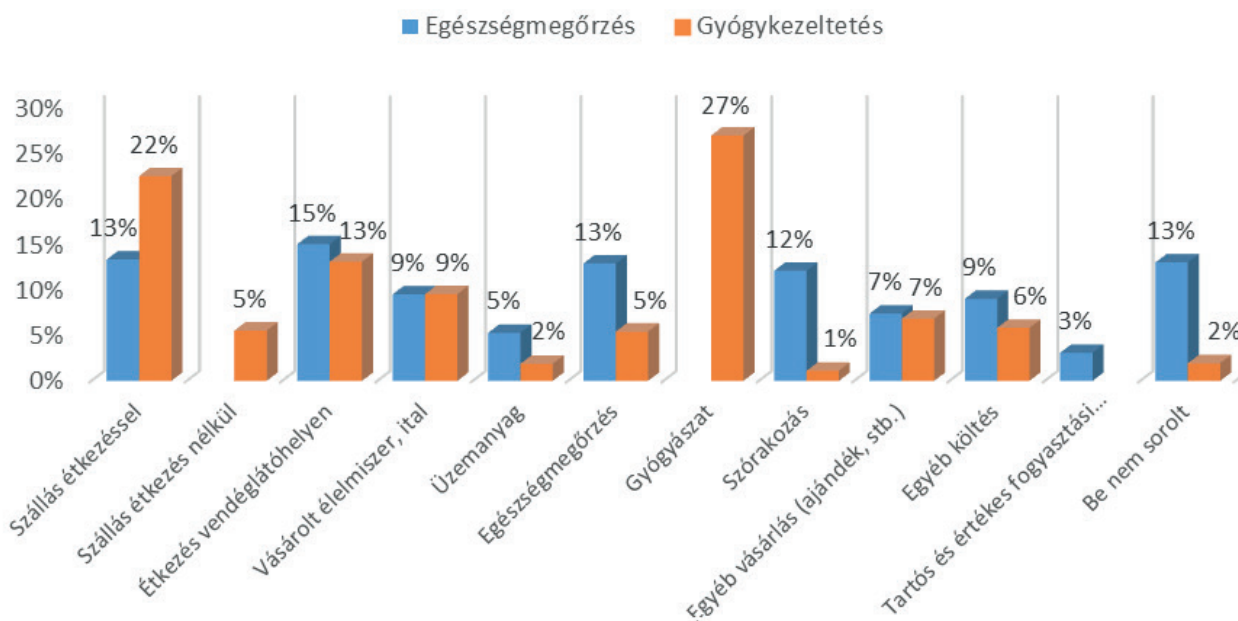

Forrás: KSH, saját számítás

Az egészségmegőrzés motivációjával hazánkba érkező külföldiek 52,4%-a a szomszédos országokból, további 43,8%-uk az Európa Unió más államaiból, valamint 3,7%-uk az unióhoz nem tartozó európai országokból érkeztek. Elenyésző volt azok aránya (0,01%), akik Európán kívüli földrésről érkeztek.

Az egészségmegőrzés céllal érkező külföldiek magyarországi utazásaikhoz kapcsolódóan összességében 66,77 milliárd forintot költöttek 2019-ben, amely naponta átlagosan 17 347 forint kiadást jelentett vendégenként. Ez az átlagos napi költés csak nagyon kis mértékben (3,9%-kal) haladja meg, az átlagos külföldi utazók 16 684 forintos napi kiadását. Azok a vendégek, akik wellness célú utazásaik során legalább egy vendégéjszakát eltöltöttek hazánkban 18 395 forintot, míg azok, akik csak egy napra érkeztek átlagosan 10 402 forintot költöttek naponta. Az egészségmegőrzés motivációval érkezők költési szerkezetét vizsgálva elmondható, hogy a kiadásaik több mint felét az alap turisztikai (szállásra és hideg-meleg étkezésre összesen 37,6%-ot) és az egészségmegőrző szolgáltatásokra (12,8%-ot) fizették ki. Ezek mellett jelentős tételeket képviseltek a szórakozásra (12,0%), vásárlásra (összesen 10,4%) és az egyéb tevékenységekre (9,0%) kiadott összegek (2. ábra).

Ábra 2. Az egészségmegőrzés és a gyógykezelés céljával érkező külföldiek költési szerkezete 2019-ben (%-ban)
 Figure 2 Spending structure of foreigners with health preservation and medical treatment purposes in 2019 (%)

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A gyógykezelés céljával hazánkba érkező külföldiek

Gyógykezelés céljával több mint másfél millió külföldi (1,56 millió) érkezett Magyarországra 2019-ben a KSH becslése alapján. A nemek szinte hasonló arányban oszlanak meg (51,3%-uk nő) az érkezők között. Az életkori megoszlásukat vizsgálva elmondható, hogy többségben vannak az idősebb korosztályok, hiszen a gyógykezelésre érkezők több mint felét az 55-64 évesek (24,9%) és a 64 évnél idősebbek (28,9%) korcsoportjai adják. A fiatal és a fiatal középkorúak korcsoportjainak részaránya kifejezetten alacsony, mivel a 15 évnél fiatalabbak (3,3%), a 15-24 évesek (6,4%) és a 25-44 éves (16,5%) korosztályok részaránya együttesen alig haladja meg a 26%-ot. Az utazások időbeli megoszlása közel hasonlóan alakult, mint a külföldi turisták összességének esetében. A főszezonnak számító harmadik negyedévben érkezett a gyógyturisták 35,4%-a, míg a legkevesebbé preferált időszak a negyedik negyedév volt, amikor a turisták 18,2%-a utazott Magyarországra (1. ábra). A külföldi gyógyturisták jelentős többsége (84,6%-a) a szomszédos országokból érkezett, akik mellett az Európai Unió többi országai (12,0%) és az unión kívüli európai államok (3,3%) adtak még jelentős számban vendégeket.

A gyógykezelésre érkezett külföldiek összesen több mint öt és fél millió napot (5,52 millió) töltöttek hazánkban, ami egy főre vetítve átlagosan 3,55 nap tartózkodást jelentett 2019-ben. A terápiás gyógyászati szolgáltatásaink igénybevétele miatt érkezők jelentős része (69,3%-a) csak egy napra utazott hazánkba. Azok, viszont akik több napra érkeztek (30,7%) átlagosan 9,29 napot maradtak, összesen csaknem 4 millió vendégéjszakát (3,98 millió éj) töltve hazánkban ebben az évben.

A gyógykezelésre érkező külföldiek összesen 71,4 milliárd forintot költöttek hazánkban. A külföldi gyógyturisták átlagos napi költése 12 894 forint volt 2019-ben, ami jelentősen (29,4%-kal), elmarad a külföldi turisták átlagos költésétől, amely elmaradás látható az egy napra érkezők (15 448

Ft.) és a több napig maradók (12 271 Ft.) esetében is. A kiadások szerkezete alapján elmondható, hogy legtöbbit a szállás és étkezés különböző formáira (összesen 50,2%-ot), valamint az egészséghez kapcsolódóan (32,2%-ot) költöttek. A gyógykezelésre érkező külföldiek a fentiekén túl vásárlásra költöttek még nagyobb arányban (6,8%-ot), amelyek mellett a további kiadási tételek nem voltak számottevő nagyságrendűek.

Orvosi kezelések és szolgáltatások igénybevételének céljával hazánkba érkező külföldiek

A plasztikai beavatkozások és egyéb orvosi kezelések és szolgáltatások igénybevétele (kivétel fogászat) miatt hazánkba érkező külföldiek számát 129 ezer főre becsülte a KSH 2019-ben. A magyar orvosok szolgáltatásainak igénybevételében nem volt számottevő különbség a nemek között (a nők aránya 51,2%). Az életkort tekintve a legnagyobb létszámban érkező korosztályok a 64 évnél idősebbek (28,9%) és a 25-44 évesek (26,6%) korcsoportjai voltak. A két csoport mellett jelentős arányban érkeztek még 45-54 évesek (21,9%) és az 55-64 évesek (20,3%) korosztályaiból is. A fiatalok nagyon csekély mértékben voltak érintettek az ilyen motivációjú utazásokban (a 25 évesnél fiatalabbak aránya összesen 2,3% volt) 2019-ben. Az orvosi kezelések és szolgáltatások igénybevétele miatt érkezők utazásainak időbeli megoszlása sokkal kiegyenlítettebb, mint a külföldi turisták összességének esetében. A főszezonnak számító harmadik negyedévben a külföldi klinikai gyógyutisták csak 29,5%-a érkezett, míg a legkisebb forgalmúnak nevezhető első és negyedik negyedévekben is 21,7% volt az utazások aránya.

A plasztikai beavatkozások és egyéb orvosi kezelések igénybevétele (kivétel fogászat) miatt érkező külföldiek összesen 225 ezer napot töltöttek Magyarországon 2019-ben. Az átlagos tartózkodásuk csak 1,74 nap, amelyet magyaráz, hogy az orvosi beavatkozások miatt hazánkba utazók nagy többsége (78,3%-a) csak egy napra érkezett. Azok, akik több napra jöttek hazánkba átlagosan 4,43 napot töltenek nálunk összesen 96 ezer vendégéjszakát igénybe véve Magyarországon. Az egynapos utazások magas arányát magyarázhatja az a tény, hogy a vendégek 91,5%-a a szomszédos országokból érkezett.

Az orvosi kezelések miatt érkező külföldiek összességében 6,84 milliárd forintot költöttek utazásuk során, ami 30 488 forintos napi átlagos kiadást jelentett 2019-ben. Ez az átlagos összeg 82,3%-kal magasabb, mint az átlagos külföldi turista napi költése.

Fogászati kezelések céljával hazánkba érkező külföldiek

Kiemelt jelentősége miatt, a fogászati turizmust külön kategóriaként vizsgálta a KSH az orvosi beavatkozások igénybevételét célzó utazásokon belül. 2019-ben 838 ezer külföldi érkezett hazánkba fogászati kezelések miatt a KSH becslése alapján. A fogászati kezelések miatt legnagyobb arányban az 55-64 évesek (35,4%) és a 45-54 évesek (26,2%) utaztak hazánkba. A 64 évnél idősebbek (20,0%) és a 25-44 évesek korosztályai is (15,7%) számottevő arányban érkeztek, akik mellett a fiatalok korcsoportjaiból nagyon kis számban jelentek meg hazánkban fogászati turistaként. Az összes külföldi utazó esetében tapasztalt erős szezonálisánál, a fogászati célú utazások kiegyenlítettebb időbeli megoszlást mutatnak, hasonlóan az orvosi kezelésekre érkezőkhöz. A magyar fogorvosok külföldi páciensei legnagyobb arányban (95,5%-ban) az Európai Unió országaiból érkeztek, amelyek mellett

az Unión kívüli európai országokból (4,3%-uk) és Ázsiából (0,2%-uk) utaztak nagyobb számban hazánkba 2019-ben a KSH adatfelvétele alapján.

A fogászati szolgáltatások miatt érkező vendégek összesen több mint egy millió napot (1,02 millió) töltöttek Magyarországon. A fogorvosokhoz érkező külföldiek döntő hányada (94,0%-uk), összesen 788 ezer fő egy napos utazás keretében vette igénybe az orvosi szolgáltatásokat. A fogászati kezelés miatt több napra érkező 51 ezer külföldi átlagosan 4,59 napot maradt Magyarországon, 183 ezer vendégéjszakát töltve az országban.

A külföldi vendégek (páciensek) összesen 75,25 milliárd forintot költöttek 2019-ben a fogászati kezeléseikhez kapcsolódó magyarországi utazásaik során. A külföldi fogászati turisták átlagos napi költése 73 630 forint volt, ami több mint 4,4-szerese az átlagos külföldi turisták napi kiadásainak, és ami a legmagasabb összeg volt 2019-ben a KSH által vizsgált összes utazási típus között. A magyar fogorvosokhoz érkező külföldiek közül az egy napra érkezők átlagos napi költése volt a magasabb (86 081 Ft.), míg a több napig hazánkban tartózkodó vendégeké csak 31 705 forint volt átlagosan. A kiadások összetételének vizsgálatához el kell mondani, hogy a költési szerkezet teljes körű bemutatásához sajnos a KSH adatfelvételében nem állt rendelkezésre elegendő adat, ezért a KSH szakemberei csak néhány fogyasztási kategóriára fogalmaztak meg részletes becslést. Ez alapján elmondható, hogy a fogorvosokhoz érkező külföldiek magyarországi utazásaik során, a kiadásai csaknem háromnegyedét (73,3%) az orvosi szolgáltatásokhoz és az egészségmegőrzéshez kapcsolódóan költik el.

Az egészségturisztikai motivációval Magyarországra érkező külföldi turisták utazásaihoz kapcsolódó kiadások nemzetgazdasági hatásainak bemutatása

Az egészségturisztikai céllal érkező külföldiek magyarországi utazásaihoz kapcsolódó kiadások generálta makrogazdasági hatásokat a több lépésből álló input-output modellezés segítségével határozta meg. Ebben a folyamatban az egészségmegőrzés, a gyógykezelés, az orvosi szolgáltatások igénybevétele és a fogászati kezelések motivációjával érkező utazók kiadásai generálta hatásokat összesítve mutatom be, mivel ezek együttesen adják a hazánk iránt megnyilvánuló külföldi egészségturisztikai keresletet.

Az első lépésben számszerűsítettem a külföldi egészségturisták összes magyarországi költését nettó összegben, mivel a fogyasztással generált adóhatás az elemzési folyamat során külön kerül számszerűsítésre (1. függelék). Az egészségturisztikai motivációval érkező külföldiek becsült összesített közvetlen nettó kiadása 178,36 milliárd forint volt 2019-ben (4. táblázat). A közvetlen gazdasági hatásonál érintett termékek és szolgáltatások nem mindegyike hazai eredetű, ezek között import eredetű végső felhasználási tételek is találhatók. A modellezési folyamat második fázisaként számszerűsítettem a külföldi egészségturisták fogyasztásával érintett ágazatok ÁKM alapján meghatározott importhányadát, amely összesített értéke 7,0% lett. Ezek alapján megállapítható, hogy a 178,36 milliárd forint közvetlen nettó kiadás becsült importtartalma 12,45 milliárd forint volt. A folyamat következő lépéseként meghatározhatóvá vált a külföldi egészségturisták kiadásai által generált hazai forrású közvetlen gazdasági hatás, amelyet az importtartalommal csökkentett közvetlen nettó kiadásból számszerűsítettem. A külföldi egészségturisták fogyasztásának hazai forrású becsült közvetlen gazdasági hatása 165,91 milliárd forintot tett ki 2019-ben.

A modellezés következő lépésében az ÁKM vonatkozó értékei alapján számszerűsítettem az elemzésbe vont ágazatok multiplikátor hatásának mértékét (2. függelék). A külföldi egészségturisták költségeinek nem csak közvetlen gazdasági hatásai vannak, hiszen az elfogyasztott termékek és szolgáltatások előállításában résztvevők láncolata is profitál közvetett módon a fogyasztásból.

A multiplikátor ennek a tovagyrűző hatásnak a mértékét számszerűsíti, amelynek értéke az egészségturisztikai céllal érkező külföldiek fogyasztása esetében - figyelembe véve az érintett ágazatok vonatkozó jellemzőit – összesítve mintegy másfélszeres (1,52) volt 2019-ben. Ez a kumulált multiplikátor index kis mértékben különbözik, - a TSZSZ elemzése alapján - a teljes turizmus ágazatra 2017. évben jellemző 1,57-os értéktől (KSH, 2017). A hazai forrású közvetlen gazdasági hatást és a tovagyrűző hatásokat figyelembe véve, számszerűsítettem a külföldi egészségturisták magyarországi fogyasztásához köthető teljes hazai kibocsátás mértékét, amelynek becsült összesített értéke 252,82 milliárd forintnak mutatkozott.

A modellezés következő lépéseiként az elemzésbe vont ágazatok ÁKM-ben meghatározott értékei alapján (2. függelék) megbecsültem a generált hozzáadott érték nagyságrendjét, a képződött adóhatások és a GDP-hez való hozzájárulás mértékét. A fogyasztásban érintett ágazatok összesített hozzáadott érték kulcsa 0,44 volt, amely alapján elmondható, hogy a külföldi egészségturisták kiadásaihoz kapcsolódó 252,82 milliárd forint teljes hazai kibocsátás, 110,04 milliárd forint hozzáadott értéket generált a magyar gazdaságban 2019-ben. A multiplikátor hatást is figyelembe vevő kumulált értékből, a külföldi egészségturisták magyarországi utazásai által közvetlenül generált hozzáadott érték 72,2 milliárd forint volt.

Az egészségturisztikai motivációval érkező külföldiek fogyasztása az eddigiek mellett termékadókat, munkát terhelő adókat, valamint közvetlen és közvetett ÁFA befizetést is generált. Az ÁKM adóhatásokra vonatkozó értékei alapján (2. függelék) elmondható, hogy a külföldi egészségturisták költsége 9,80 milliárd forint termékadót, valamint összesen 62,36 milliárd forint közvetlen és közvetett ÁFA hatást generált. A közterhekkkel, személyi jövedelemadóval és a GDP-t terhelő egyéb adókkal (19,84 milliárd Ft.) együtt a költségvetésbe befolyó összes generált adó 92,00 milliárd forint volt.

Az input-output modellezés befejező lépéseként számszerűsítettem a fogyasztással generált bruttó hazai termék (GDP) hozzájárulás mértékét, amelyet a hozzáadott érték és a termék adók összegeként kaptam meg. A külföldi egészségturisták fogyasztása közvetlenül 78,65 milliárd forint GDP növekményt generált, amelyhez további 41,20 milliárd forint GDP kapcsolódott a tovagyrűző hatásokat is figyelembe véve. Ezek alapján elmondható, hogy az egészségturisztikai céllal hazánkba érkező külföldiek kiadásai összességében 119,85 milliárd forinttal járultak hozzá Magyarország GDP-jéhez 2019-ben (4. táblázat).

Táblázat 4. Az egészségturisztikai céllal érkező külföldiek utazásaihoz kapcsolódó kiadások nemzetgazdasági hatásainak bemutatása az input-output modellezés folyamatával
 Table 4. Presentation of the effects of foreigners' travel-related expenditures with health tourism purposes on the national economy by the input-output modeling process

1. A külföldi egészségturisták közvetlen kiadásai:	178 358 millió Ft.
1.1. A közvetlen kiadásokhoz kapcsolódó ÁFA tartalom:	41 926 millió Ft.
2. Import tartalom aránya:	0,07 (0,0697993)
2.1. Import tartalom (1.x2.):	12 449 millió Ft.
3. Közvetlen hazai kibocsátás (gazdasági hatás) (1.-2.1.):	165 908 millió Ft.
4. Érintett ágazatok összesített multiplikatóra:	1,52 (1,5238551)
4.1. Közvetett hazai kibocsátás (3.x (4.-1)):	86 912 millió Ft.
4.2. Teljes hazai kibocsátás (3.+ 4.1.):	252 820 millió Ft.
4.3. Közvetett hazai kibocsátáshoz kapcsolódó ÁFA tartalom	20 430 millió Ft.
5. Hozzáadott érték összesített kulcsa:	0,44 (0,4352531)
5.1. Közvetlen generált hozzáadott érték (3.x 5.):	72 212 millió Ft.
5.2. Közvetett generált hozzáadott érték (4.1. x 5.):	37 829 millió Ft.
5.3. Teljes generált hozzáadott érték (5.1. + 5.2.):	110 041 millió Ft.
6. Generált termék adók összesített kulcsa:	0,04 (0,0387862)
6.1. A közvetlen hazai kibocsátás generálta termékadók-támogatások (3. x 6.):	6 435 millió Ft.
6.2. A közvetett hazai kibocsátás generálta termékadók-támogatások (4.1. x 6.):	3 371 millió Ft.
6.3. A teljes hazai kibocsátás generálta termékadók-támogatások (4.2. x 6.):	9 806 millió Ft.
6.4. Közterhek, személyi jövedelemadó és a GDP terhelő egyéb adók összesített kulcsa	0,18 (0,1803037)
6.5. Közterhek, személyi jövedelemadó és a GDP terhelő egyéb adók (5.3.x 6.4.):	19 841 millió Ft.
6.6. Teljes becsült adóhatás (1.1. + 4.3. + 6.3. + 6.5.):	92 003 millió Ft.
7. Közvetlen GDP hozzájárulás (5.1. + 6.1.):	78 647 millió Ft.
7.1. Közvetett GDP hozzájárulás (5.2. + 6.2.):	41 200 millió Ft.
7.2. Teljes GDP hozzájárulás (5.3. + 6.3.):	119 847 millió Ft.

Forrás: saját számítás

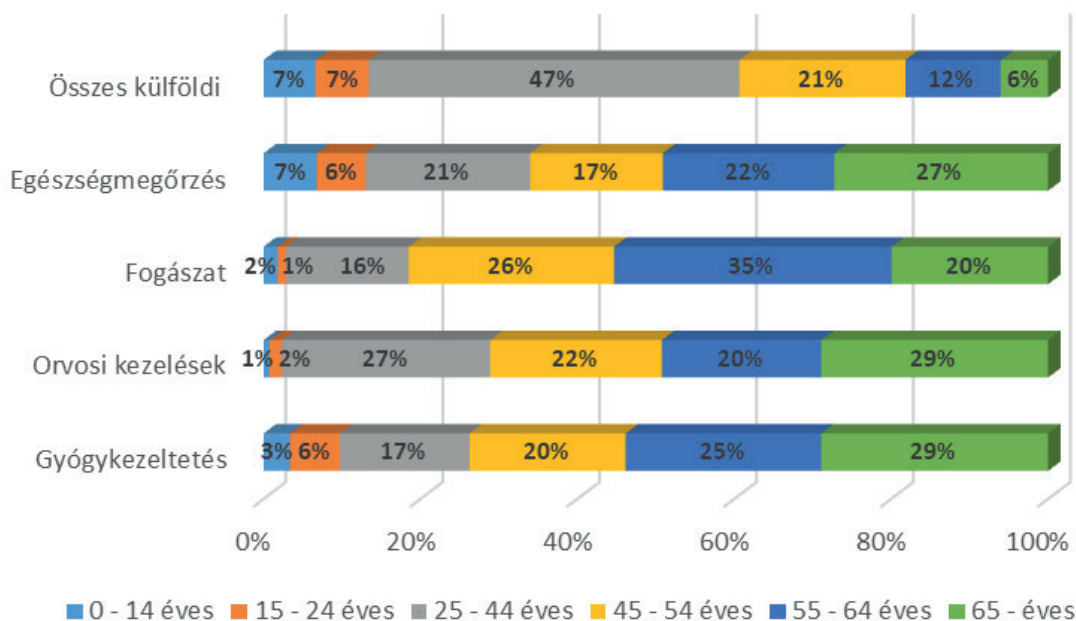
Az egészségturisztikai motivációval Magyarországra érkező külföldi turisták csoportjainak összehasonlítása

A magyar egészségturisztikai kínálat igénybevétele miatt hazánkba érkező külföldieket a KSH az utazásuk fő motivációja alapján csoportosította. Az így kialakított csoportok számos jellemzőjükben markánsan eltérnek egymástól, így többek között turisztikai szokásaikban, költési hajlandóságukban és ennek köszönhetően a generált makrogazdasági hatásaikban.

Demográfiai jellemzőiket vizsgálva elmondható, hogy a nemek között egyik egészségturisztikai csoport esetében sem látható néhány százaléknál nagyobb mértékű különbség, szemben a hazánkba érkező összes külföldi turista nemi megoszlásával, ahol számottevőbb (13,0%-os) férfitöbbség volt tapasztalható a 2019-es évben. Az egészségturisztikai céllal érkezők életkorával kapcsolatban látható, hogy csoportjaikban jelentősen felülreprezentáltak az idősebb korosztály tagjai, az összes külföldi turista korszerinti megoszlásához képest. Az egészségmegőrzés motivációval érkezőknél tapasztalhatjuk egyedül a fiatal korosztályok hasonló arányú jelenlétét, mint az összes külföldi turista esetében. A középkorúak (25-44 évesek) aránya jelentősen alacsonyabb, az idősebb korcsoportoké (55-64 és

az 65 évnél idősebbek) pedig egyértelműen magasabb minden egészségturisztikai csoportnál, mint a beutazó külföldiek esetében (3. ábra). A fiatalabb összetételű egészségmegőrzés céllal hazánkba utazók csoportja mellett az orvosi kezelésekre érkező külföldiek között található még magasabb arányban középkorúak (25-44 évesek). Az eredményekben bemutatott életkori arányok jól alátámasztják az egészségturisztikai keresletet és fogyasztói profilokat vizsgáló korábbi hazai kutatások megállapításait (Kiss & Török, 2001; Aquaprofit, 2007; Boros et al., 2012; MTÜ, 2017, 2020).

3. ábra. Az egészségturisztikai motivációval érkező külföldiek csoportjainak életkori megoszlása (%-ban)¹⁸
Figure 3. Age distribution of foreigners' groups arriving with health tourism motivation (%)

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A külföldi egészségturisták utazási jellemzőit vizsgálva jelentős különbségek tapasztalhatók a különböző csoportok között. Az egészségmegőrzés motivációjával hazánkba utazó „wellness” turistákról elmondható, hogy az átlagos külföldieknél tovább maradnak, és többet költenek, de érkezéseik erősebb szezonalitást mutatnak a többi egészségturista csoportnál és a külföldiek összesített utazásainál is. Az egészségmegőrzés motivációjával több mint egy millióan érkeztek, akik 3,85 millió napot tartózkodtak hazánkban, amely az összes külföldi egészségturista által Magyarországon eltöltött napok több mint harmadát (36,2%-át) jelentette.

A külföldi egészségturisták legnépesebb csoportját a gyógykezeltetés motivációjával utazók csoportja jelentette. A több mint másfél millió vendég, 5,54 millió napot és csaknem 4 millió vendégéjszakát töltött Magyarországon 2019-ben. Az összes külföldi egészségturista által hazánkban töltött napok több mint felét (52,1%-át) a gyógykezelésre érkezők adták ebben az évben. A gyógykezeltetésre hazánkba utazók az átlagosnál tovább maradtak – amely kifejezetten igaz a több napra érkezők 9,29 napos tartózkodása esetében –, az érkezéseik időbeli megoszlása pedig hasonlóan alakult, mint a külföldiek összessége kapcsán tapasztalható. Kedvezőtlennek tekinthető viszont, hogy az utazása-

¹⁸ Az életkor vizsgálata esetében a KSH által kialakított életkori kategóriákat volt lehetőségem használni. A diagram értékelésekor mindenképpen figyelembe kell venni, hogy az életkori csoportok nem egyenlő terjedelműek.

ikhoz kapcsolódó átlagos kiadásai messze elmaradtak az egészségturisztikai céllal érkezők többi csoportjától és az átlagos külföldiek napi költéseitől is (5. táblázat).

Táblázat 5. Az egészségturisztikai motivációval érkező külföldiek utazásainak jellemzői
 Table 5. Characteristics of foreigners' trips with health tourism motivation

	Utazások száma (1000 fő)	Eltöltött napok száma (1000 nap)	Költés (millió Ft.)	Átlagos tartózkodás (nap)	Átlagos napi költés (Ft.)	Vendég-éjszakák száma (ezer éj)
Egészségmegőrzés	1 063	3 849	66 770	3,62	17 347	2 785
Gyógykezelés	1 562	5 539	71 420	3,55	12 894	3 978
Orvosi kezelések és szolgáltatások	129	225	6 844	1,74	30 418	96
Fogászat	838	1 022	75 250	1,22	73 630	183
Egészségturizmus összesen	3 592	10 635	220 284	2,96	20 713	7 042
Összes külföldi turista 2019-ben	61 397	138 463	2 310 110	2,26	16 684	77 065

Forrás: KSH saját szerkesztés

Az orvosi kezelések és szolgáltatások, illetve a fogászat miatt hazánkba érkező utazókról elmondható, hogy mindkét csoportjuk esetében kifejezetten magas a napi átlagos költés, amely a fogászati kezelésekre érkezők esetében a KSH által mért és megkülönböztetett összes beutazó csoport esetében a legmagasabb volt 2019-ben. Kedvezőnek minősíthető még, hogy kevésbé jellemző a szezonális ezekre az utazásokra, mivel, mind a külföldiek átlagánál, mind a többi egészségturisztikai céllal érkezők csoportjainál kiegyensúlyozottabb a turista érkezések időbeli megoszlása. Ki kell emelni, hogy az egynapos utazások kifejezetten magas aránya következtében lényegesen rövidebb ideig maradtak hazánkban az orvosi kezelések és szolgáltatások, valamint a fogorvosok miatt érkezők, mint az átlagos külföldi turisták. Ehhez hozzá kell még tenni, hogy az átlagos külföldi utazókhoz képest (5,55 nap) rövidebb tartózkodás volt jellemző a több napra érkezők esetében is. A fogászati és az egyéb orvosi kezelések igénybevétele miatt érkező külföldiek által 2019-ben Magyarországon töltött 1,25 millió nap az összes egészségturisztikai céllal hazánkba utazók tartózkodásának 11,7%-át adta.

A különböző egészségturisztikai céllal érkezők 2019-ben tapasztalt és bemutatott utazási jellemzői alapvetően megerősítik a témával foglalkozó hazai irodalom külföldiek keresletére vonatkozó állításait, illetve azokat a keresleti profilokat, amelyeket kiemelten figyelembe vettek a turizmusfejlesztési programok megtervezése során (Kiss & Török, 2001; Aquaprofit, 2007; Boros et al., 2012; MTÜ 2017, 2020; Györi, 2020).

Táblázat 6. Az egészségutisztikai motivációval érkező külföldiek és az átlagos külföldi turisták magyarországi utazásaihoz kapcsolódó kiadások nemzetgazdasági hatásai 2019 évre vonatkozóan
Table 6. Expenditure on trips of foreigners with health tourism motivation and foreign average tourists in Hungary for 2019

	Közvetlen kiadások (millió Ft.)	Teljes hazai kibocsátás (millió Ft.)	Generált közelítő GDP (millió Ft.)	Generált adóhatás (millió Ft.)	1 napra jutó generált GDP hatás (Ft.)
Egészségmegőrzés	54 752	82 262	34 153	26 681	8 873
Gyógykezelés	58 965	88 318	39 721	28 862	7 171
Orvosi kezelések és szolgáltatások	5 389	8 162	4 100	3 274	18 221
Fogászat	59 252	74 079	41 873	32 666	40 972
Egészségutizmus összesen	178 358	252 820	119 847	92 003	11 269
Összes külföldi turista	1 684 076	2 422 007	958 725	779 035	6 924

Forrás: KSH, saját számítás

A külföldi egészségutisták csoportjait összehasonlítva látható, hogy a fogászati kezelésekre érkezők költségei járultak hozzá legnagyobb mértékben a hazai GDP növekedéséhez és a költségvetésbe befolyó adók összegéhez 2019-ben. Ha ehhez hozzászámoljuk az egyéb orvosi beavatkozások (pl. plasztikai sebészet, elektív műtétek stb.) miatt érkezőket, akkor elmondhatjuk, hogy az orvosi kezelések okán hazánkba utazók kiadásai csaknem 46 milliárd forinttal járultak hozzá a magyar GDP alakulásához, amely az országunkba érkező összes külföldi generálta GDP hatás 4,8%-a (6. táblázat).

Az egészségutisták közül legnagyobb létszámban a gyógykezelés miatt érkeztek hazánkba a külföldiek, akik fogyasztása 39,7 milliárd forinttal járult hozzá a magyar GDP növekedéséhez, ami az összes külföldi utazó generálta GDP hatás 4,1%-a.

Az egészségmegőrzés motivációjával hazánkba utazók fogyasztásukkal a teljes beutazó turizmus generálta GDP növekmény 3,6%-át, valamint az adóbevételek 3,5%-át adta 2019-ben.

Az 1 napra jutó GDP hatás fajlagosát vizsgálva látható, hogy a generált átlagos gazdasági hatás az egészségutizmus minden csoportja esetében meghaladja az átlagos külföldiek esetében tapasztalható 6 924 forintos értéket. A hazai szakirodalomban az adott évre csak a külföldi passzív sportutisták esetében számítottak hasonló mutatót (8 395 Ft.), amely alapján elmondható, hogy a gyógykezelésre érkezők kivételével a többi egészségutisztikai cél miatt hazánkba utazók, fajlagosan is nagyobb gazdasági hatást generáltak, mint a sportversenyek nézői (Laczkó & Bátor, 2020).

KÖVETKEZTETÉS

Az egészségutizmus most már több évtizede kiemelt prioritást élvező területe a magyar turizmus-ágazatnak. A döntően saját erőforrásokat kihasználó magyar egészségutizmus elmúlt évtizedeiben tapasztalhattuk ugyan a belföldi forgalom emelkedését, de ez napjainkban is olyan turisztikai terület, amelyben továbbra is kiemelten fontos szerepe van a külföldi vendégeknek (Csapó & Lőrincz, 2020; KSH, 2020).

Összességében elmondható, hogy a KSH adatai alapján 2019-ben több mint három és fél millió külföldi érkezett hazánkba egészségügyi célú utazással, akik összesen több mint 10 millió napot maradtak Magyarországon, amely során 7 milliót meghaladó számú vendégéjszakát töltöttek el. Az egészségügyi utazáshoz kapcsolódó motivációkkal érkező külföldiek átlagosan 2,96 napot maradtak hazánkban, amely során átlagosan 20 713 forintot költöttek naponta. Ezek az értékek az átlagos külföldi turistáknál hosszabb tartózkodást és jelentősen magasabb költési hajlandóságot mutatnak. Az egészségük javításának vagy megőrzésének céljával főként az idősebb korosztályok utaznak hazánkba. Ezt jól mutatja, hogy az érkezők több mint fele (52,6%) 55 évnél idősebb, és ha a 45-54 éves korosztályt is figyelembe vesszük, akkor a Magyarországra utazó egészségügyi turistáknak közel háromnegyede az idősebbek korcsoportjaiból került ki 2019-ben.

A 2019. évre szóló és a KSH adatfelvételére, valamint az ÁKM értékeire támaszkodó elemzés számszerűsítette, hogy az egészségügyi utazással érkező külföldiek magyarországi utazásai 252 milliárd forint teljes hazai kibocsátást generáltak, amelynek köszönhetően csaknem 120 milliárd forinttal járultak hozzá Magyarország GDP-jéhez, illetve 92 milliárd forinttal az adóbevételekhez. Az összes hazánkba érkező külföldi turista fogyasztása generálta GDP hatás, 12,5%-a származott az egészségügyi utazástól a vizsgált évben. Mindenképpen ki kell emelni, hogy az egészségügyi utazással Magyarországra érkező külföldiek fogyasztása fajlagosan is jelentősebb makrogazdasági hatásokat eredményez, mint az átlagos külföldi utazók, illetve további kiemelt turisztikai területek esetében tapasztalható (pl. passzív sportturizmus). Ez a vizsgálat is megerősítette, hogy a jelentős külföldi vendégkört vonzó – főként gyógyvízhez kötődő – gyógykezelések, valamint az egészség megőrzése miatt érkezők csoportjai mellett, kiemelten fontosak az orvosi beavatkozások miatt hazánkba utazók, hiszen fizetési hajlandóságuk és annak nemzetgazdasági hasznai az egyik legmagasabbak a magyar turizmus ágazatban. Az elemzés eredményeihez mindenképp hozzá kell tenni, hogy a makrogazdasági hatások mellett a beutazó turizmusnak további fontos hatásai is vannak. Ezek közé tartoznak többek között a munkaerő piaci, az életminőségi, a társadalmi és településfejlesztési hatások, amelyeket egy bővülő egészségügyi kereslet pozitívan tud befolyásolni (Michalkó & Rátz, 2011; Stocker, 2013; Laczkó, 2015b).

Sajnos a 2020-as év a nemzetközi turizmus számára nagyon kedvezőtlenül alakult az egész világot érintő COVID 19 járvány miatt. Az eddigi információk alapján a negatív folyamatok a hazánkba irányuló egészségügyi utazásokat is jellemzik. Ez a kedvezőtlen tény sajnos kijelöli a vizsgálat új irányait is, hiszen pontosan fel kell tárni mekkora visszalépést jelentett a pandémiás helyzet a turizmus szektorban és mely területek azok, amelyek a megváltozott helyzetben továbbra is gazdaságosan működők, vagy éppen fejlődőképesekek maradtak.

IRODALOMJEGYZÉK

- Ács, P., & Laczkó T. (2008). Spatial Concentration of Hungary's Health Tourism. *Modern Geográfia*, 2(2), 35–55.
- Aubert, A., & Berki, M. (2007). A nemzetközi és a hazai turizmus területi folyamatai, piaci tendenciái a tendenciái a globalizáció korában. *Földrajzi Közlemények*, 131(3), 119–133.
- Aquaprofit Műszaki, Tanácsadási és Befektetési Rt. (2007). *Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia*. http://www.oib.gov.hu/docs/egeszsegturizmus_strategia.pdf
- Boda, Gy., Révész, T., Losonci, D., & Fülöp, Z. (2019). A növekedési ütem és a foglalkoztatás növelésének lehetőségeiről. *Közgazdasági Szemle*. 66(4), 376–417.
- Boros, Sz., Mondok, A., & Várhelyi T. (2012). *Az egészségturizmus szolgáltatási és menedzsmentje*. Szolnok: Szolnoki Főiskola.
- Csapó, J., & Lőrincz, K. (2020). A turizmus gazdaságban betöltött szerepe és irányai Magyarországon a COVID-19 előtt és után. *GeoMetodika*. <https://geometodika.hu/2020/08/23/a-turizmus-gazdasagban-betoltott-szerepe-es-iranyai-magyarorszagon-a-covid-19-elott-es-utan/>
- Global Wellness Institute (2018). *Global Wellness Economy Monitor*, https://globalwellnessinstitute.org/wp-content/uploads/2019/04/GWIWellnessEconomyMonitor2018_042019.pdf
- Györi, F. (2015). Termál- és gyógyvizekre épülő egészségturisztikai és rekreációs szolgáltatások a Dél-Alföld és a Vajdaság fürdőiben. In A. Ricz, & Z. Takács, (Eds.), *A régió TÍZpróbája*. (pp. 153–164.). Subotica, Regionális Tudományi Társaság/Društvo za Regionalne Nauke.
- Györi, F., Hézsóné, Böröcz, A., Kiss, G., Lehmann-Dobó, A., Meszlényi-Lenhardt, E., & Balogh L. (2015). *Wellness, sport- és egészségturizmus*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Testnevelési és Sporttudományi Intézet. http://www.jgyphk.hu/tamop13e/tananyag_html/wellness/index.html
- Györi, F. (2020). *Health-Sports-Tourism: with the prospects of Hungary*. Szeged: Foundation For Youth Activity and Lifestyle.
- Hajnal, K., & Köbli, Á. (2014). Hévíz turizmusának fejlődési irányai. *Modern Geográfia*, 9(3), 11–20.
- Hegedüs, V. (2006): Az egészségturizmus keresletének és fogalmi rendszerének változásai Magyarországon. *Földrajzi Értesítő*. 55(3-4.), pp. 355-373.
- Kincses, Gy. (2009). *A gyógyturizmus fogalmai, tendenciái a világban és Magyarországon*. http://www.eski.hu/new3/gyogyturizmus/zip_doc_2009/Konf-20091126/Kincses_hajo2009nov.pdf
- Kiss, K., & Török, P. (2001). Az egészségturizmus nemzetközi keresleti és kínálati trendjei. *Turizmus Bulletin*, 1(3), 2–19.
- Központi Statisztikai Hivatal (2006). *Magyarország turizmus szatellit számlái*. Budapest: KSH. <https://mek.oszk.hu/07100/07100/07100.pdf>
- Központi Statisztikai Hivatal (2017). *Turizmus-szatelitszámlák, 2017*. Budapest: KSH. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/turizmszat/turizmszat17.pdf>
- Laczkó, T., & Ács, P. (2009). Spatial Characteristics of the Hungarian Wellness Market's Demand and Supply Relations. *World Leisure Journal*, 51(3), 197–210.

- Laczkó, T., & Bánhidi, M. (2015). A belföldi és a beutazó turizmushoz kapcsolódó sportfogyasztási szokások alakulása Magyarországon. In T. Szabó, M. Bánhidi, & G. Szóts (Eds.), *A sportturizmus gazdasági és társadalmi kérdései Magyarországon*. (pp. 187–212.). Budapest: Magyar Sporttudományi Társaság.
- Laczkó, T. (2009). A nemzetközi wellness-turizmus jellemzői a XXI. században. *Modern Geográfia*, 4(1), 1–16.
- Laczkó, T. (2015a). Az egészségturizmus fogalmi rendszere. In T. Laczkó & M. Bánhidi (Eds.), *Sport és egészségturizmus alapjai*. (pp. 126–143). Pécs: PTE ETK.
- Laczkó, T. (2015b). Az egészségturizmus kapcsolata a természeti, társadalmi és gazdasági környezettel. In T. Laczkó & M. Bánhidi (Eds.), *Sport és egészségturizmus alapjai*. (pp. 144–157). Pécs: PTE ETK.
- Laczkó, T., & Bátor, G. (2020). Magyarországi sporteseményekre érkező külföldi turisták fogyasztásának nemzetgazdasági hatásai 2019-ben. *Sport- és Egészségtudományi Füzetek*, 4(4), 78–93.
- Laczkó, T., & Stocker, M. (2020). A 2017. évi hazai rendezésű nemzetközi sporteseményekre érkező külföldi turisták fogyasztásának nemzetgazdasági hatásai. *Turizmus Bulletin*, 20(2), 22–33. <https://doi.org/10.14267/TURBULL.2020v20n2.3>
- Michalkó, G., & Rátz, T. (2011). *Egészségturizmus és életminőség Magyarországon*. Budapest: MTA Földrajztudományi Intézet.
- Michalkó, G., Rátz, T., & Hinek, M. (2011). Az egészségügyi turizmus kínálatának területi különbségei Magyarországon a szolgáltatók internetes megjelenései alapján. In G. Michalkó, & T. Rátz, (Eds.), *Egészségturizmus és életminőség Magyarországon*. (pp. 155–173.). Budapest: MTA Földrajztudományi Intézet.
- MTÜ (2017). *Magyar Turizmusfejlesztési Stratégia 2030*. Budapest: Magyar Turisztikai Ügynökség.
- MTÜ (2020). *Egészségturizmus*. Budapest, Magyar Turisztikai Ügynökség. <https://mtu.gov.hu/cikkek/egeszsegturizmus>.
- Raffay, Z. (2020). *A COVID-19 járvány hatása a turisták fogyasztói magatartásának változására*. https://ktk.pte.hu/sites/ktk.pte.hu/files/images/008_A%20COVID-19%20jarvany%20hatasa%20a%20turistak%20fogyasztoi%20magatartasanak%20valtozasara.pdf
- Smith, M., & Puczkó L. (2010). *Egészségturizmus: gyógyászat, wellness, holisztika*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Stocker, M. (2013). Dematerializálódás szerepe az értékteremtésben. *Vezetéstudomány*, 44(12), 44–53.
- Vörös, T., & Kovács, N. (2020). Sportesemények társadalmi gazdasági hatásainak értékelési lehetőségei. In *Egészség Sport Gazdaság*. (pp. 154–167). Győr: III. Mobilis Közhasznú Nonprofit Kft.
- Zsigmond, E., Kozma, L., & Laczkó, T. (2012). Die Untersuchung der Terminologie von Wellness. *Magyar Terminológia*, 5(1), 145–154.

FÜGGELÉK

Függelék 1. A külföldi egészségturisták csoportjainak költségei fogyasztási csoportok szerinti bontásban (millió Ft.).

Fogyasztási szerkezet	Gyógy-kezeletés	Orvosi kezelések és szolgáltatások	Fogászat	Egészség-megőrzés	Bruttó összesen	Nettó összesen
Szállás étkezéssel	15 973			8 845	24 818	21 032
Szállás étkezés nélkül	3 926				3 926	3 327
Étkezés vendéglátóhelyen	9 297			9 975	19 272	18 354
Vásárolt élelmiszer, ital	6 769	418	3 086	6 314	16 587	13 061
Üzemanyag	1 338			3 500	4 838	3 809
Egészségmegőrzés	3 842		26 274	8 555	38 671	30 450
Gyógyászat	19 135	3 597	28 878		51 610	40 638
Szórakozás	781			8 022	8 803	6 931
Egyéb vásárlás (ajándék stb.)	4 848		2 051	4 898	11 797	9 289
Egyéb költség	4 138		12 067	5 979	22 184	17 468
Tartós és értékes fogyasztási cikkek				2 045	2 045	1 610
Be nem sorolt	1 373	2 829	2 894	8 637	15 733	12 388
Mindösszesen	71 420	6 844	75 250	66 770	220 284	178 358

Forrás: A táblázat a KSH Tájékoztatási adatbázisának, „A Magyarországra tett külföldi utazásokhoz kapcsolódó kiadások 2017-től (új motivációs szerkezetben)” című adatbázisának információi alapján került összeállításra. <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/themeSelector.jsp?lang=hu> Letöltve: 2020.10.20.

Magyarázat: Az üresen hagyott mezők esetén, az adott fogyasztási típusra nem adott meg becslést a KSH. A nettó összesen értékek saját számítás alapján kerültek kialakításra, ahol a fogyasztási típusra elsősorban jellemző termékek/ szolgáltatások ÁFA kulcsát vettem figyelembe.

Függelék 2. A fogyasztási tételek ágazati besorolása és az Ágazati Kapcsolatok Mérlegében meghatározott arányok az érintett ágazatokra vonatkozóan

Fogyasztási szerkezet	Ágazati besorolás	Import-tartalom kulcs	Ágazati multiplikátor	Hozzáadott érték kulcs	Adóktámogatások kulcsa	A generált hozzáadott érték, közteher és SZJA kulcsa
Szállás étkezéssel	55-56: Szálláshely; vendéglátás	0	1,79	0,37	0,04	0,13
Szállás étkezés nélkül	55-56: Szálláshely; vendéglátás	0	1,79	0,37	0,04	0,13
Étkezés vendéglátóhelyen	55-56: Szálláshely; vendéglátás	0	1,79	0,37	0,04	0,13
Vásárolt élelmiszer, ital	10-12: Élelmiszer, ital és dohány	0,22	1,92	0,21	0,01	0,1
Üzemanyag	49: Szárazföldi, csővez. száll.	0,02	1,48	0,43	0,04	0,13
Egészségmegőrzés	86:humán egészségügyi ellátás	0	1,3	0,59	0,05	0,23
Gyógyászat	86:humán egészségügyi ellátás	0	1,3	0,59	0,05	0,23
Szórakozás	93: Sport-, szórakoztató- és szabadidős tev.	0,02	1,68	0,39	0,05	0,14
Egyéb vásárlás (ajándék, stb.)	Könnyűipar	0,33	1,33	0,32	0,01	0,15
Egyéb költség	Könnyűipar	0,33	1,33	0,32	0,01	0,15
Tartós és értékes fogyasztási cikkek	Könnyűipar	0,33	1,33	0,32	0,01	0,15
Egyéb a KSH által nem pontosított költség	55-56: Szálláshely; vendéglátás	0	1,79	0,37	0,04	0,13

Forrás: saját szerkesztés